

کشور عراق را از ترس ترك گفته گریخت بسوی یمن . ما در آن سرزمین سیر میکردیم
مردی بر ما گذشت که این شعر را میخواند (ربما تکره النفوس من الامر له فرجة
كحل العقال .) پدرم از او پرسید خبر چیست ؟ گفت حجاج مرد . پدرم مرا فرمود
بر گردان سر هر کوب را بسوی بصره .

روزی فرزوق شاعر نامی عرب نزد ابو عمرو بن العلاء آمد که اعتذار بگوید از
هجوی که از فرزدق بدو رسیده بود . ابو عمرو گفت : «چوت زبّان تم جئت معتذراً
من هجو زبّان ، لم تهجو ولم تدع .

قرائت کرد ابو عمرو بن العلاء قرآن مجید را در مکه و مدینه و کوفه و بصره
بر شیوخ بسیاری . میان قاریان هفتگانه اکثر شیوخاً از او نیست . از شیوخ
ابو عمرو بن العلاء مالك بن انس خادم رسول اکرم ، حسن بصری ، عکرمه ، مجاهد ،
سعید بن جبیر ، ابو العالیه الریاحی و عبدالله بن کثیر هستند :

فرا گرفتند قرائت را از ابو عمرو بن العلاء عرضاً و سماعاً ، گروه بسیاری از جمله :
عبدالله بن المبارك و ابو محمد الزبیدی . روایت کرده است سیبویه از ابو -
عمرو بن العلاء حروف قرآن را .

در روزگار ابو عمرو بن العلاء جماعتی از ائمه قرائت در شهر بصره بودند ولی بیشتر
مردم بصره قرائت او را برگزیدند .

ابو عمرو بن العلاء در جوانی با چند تن از اصحاب رسول خدای معاصر بوده و از
بزرگان صحابه انس بن مالك را در بافته و استماع حدیث کرده است از او و از بزرگان
تابعین حسن بصری و ابن سیرین و نافع مولی عبدالله بن عمر و بدیل بن میسره و ابوصالح
السمان و عطاء بن ابی رباح و مجاهد و دیگران . یحیی بن مسکین و ابن معین او را محدثی
نقه شمرده ، توثیق کرده ، صدوق و حجت دانسته اند .

در گذشت ابو عمرو بن العلاء بسال ۱۵۸ هجری ، در روزگار ولایت منصور ،
هشتاد و چهار یا ۸۶ سال زیست . او از عراق به شام رفته بود ، برای دیدار امیر آنکشور
عبد الوهاب بن ابراهیم الامام چون از دمشق به بصره باز میگشت در کوفه مرد . در دم
و افسین غشی بر او عارض گشت چون به خود آمد دید پسرش بشیر میگردد ، گفت . چه ترا

میگریانند ۸۴ سال بر من گذشته است -

قراءت ابو عمرو بن العلاء را روایت کرده اند دوری وسوسی (مع الواسطه)
جنص الدوری

ابو عمر حفص بن عمر بن عبدالعزیز بن صهبان (ویقال صهبب) بن عیسی الازدی
الدوری البغدادی المفری النحوی الضریر . حفص بن عمر بغدادی معروف بدوری امام
قراءت و شیخ المشایخ عراق بود در روزگار خود . دوری منسوبست بسوی دور که کوفی
است در بغداد بجانب شرقی .

دوری سفر کزید در طلب قراءت و استماع کرد درین فن چیز های بسیاری -
او قراءت میکرد بقراءت های هفتگانه و قراءت های شاذه . دوری کور بود و از بغداد منتقل
گشت بسامرا و در آنجا ساکن شد .

دوری فرا گرفت قراءت ابو عمرو بن العلاء را از ابو محمد یحیی بن المبارک الیزیدی
و یحیی از ابو عمرو بن العلاء . دوری فرا گرفت قراءت نافع را از اسماعیل بن جعفر و
برادرش یعقوب بن جعفر و دیگران -

اهوازی گفت : دوری رحلت کرد در طلب قراءت و قراءت کرد قرآن مجید را
بر حروف سبعة و عرضه داشت کتاب عزیز را بر گروهی از اکابر قراء از آن جمله اسماعیل
بن جعفر المدنی و شجاع بن ابی نصر الخراسانی و سالم بن عیسی و علی بن حمزة الکسانی
و یحیی بن المبارک الیزیدی ، و مایل شد از میان ایشان به کسانی و قراءت میکرد بقراءت
و مشهور گشت بآن .

قراءت میکرد دوری بقراءت های دیگر هفتگانه و بقراءت های شاذه .

روایت کرده اند قراءت را از دوری احمد بن حرب شیخ الملوین و احمد بن فرح
ابو جعفر المنصره شهر و دیگران .

محمد بن سعد در طبقات مینویسد : دوری عالم بود بقراءت قرآن کریم و تفسیرش .
یا قوت در معجم الادباء مینویسد : دوری قراءت کرد ع . بیت را بر ابو محمد یحیی بن
المبارک الیزیدی .

دوری استماع حدیث کرده است از اسماعیل بن جعفر و ابو اسماعیل المؤدب

وابو تمیله یحیی بن واضح وعلی بن قدامه و بزید بن هارون و حجاج بن محمد الاعور و یحیی بن ابی کثیر و عفا بن مسلم .

دوری محدثی نقله بوده و روایت کرده است از انس و ابوصالح السمان و سفیان - بن عیینه و اسماعیل بن عیاش و ابو معاویه الضریب و محمد بن مروان السدی و وکیع و دیگران . ابن ماجیه در سننش و ابو حاتم رازی از دوری روایت کرده و گفته اند او صدوق بود ، و روزگارش دراز شد ، طال عمره و قصد من الافاق و ازدهم علیه من الافاق الحدائق لعالمی سنده و سعة علمه .

ابو داود میگفت : دیدم امام احمد بن حنبل را که مینویسد از ابو عمر الدوری شیخ شمس الدین الذهبی میگوید : ابو عمر قلیل الروایة للحدیث و هو صدوق حجة فی القراءة

دوری تصانیفی دارد : کتاب ما اتفقت القاطنه و معانیه من القرآن ، کتاب اجزاء - القرآن ، کتاب احکام القرآن و السنن ، کتاب فضائل القرآن .

در گذشت دوری در ماه شوال ۲۴۶ هجری ، در روزگار ولایت متوکل . ابن حبان مینویسد : بسال ۲۴۸ هرد . ذهبی مینویسد : مات عن بضع و تسعین سنة . نود و چند سال در جهان زیست -

صالح السوسی

ابو شعیب صالح بن زیاد بن عبدالله بن اسماعیل بن ابراهیم بن ابی الجارود الرشتبی الرقی . صالح بن زیاد السوسی قاری فنی ضابط و محرر و نقله بود . سوسی منسوبست بسوس (شوش) و شوش در بخش جنوب غربی ایران (خوزستان) است . مطین میگفت : صالح بن زیاد السوسی بالرقه هو افضل من رأیت . سوسی قرائت ابو عمرو بن العلاء را فرا گرفت عرضاً و سماعاً ، از ابو محمد الیزیدی در بغداد و بزیدی قرائت کرده بود بر ابو عمرو بن العلاء .

سوسی از اصحاب ابو محمد یحیی بن المبارک العدوی بود که بواسطه صاحبش با یزید بن منصور خال مهدی عباسی ، به یزیدی مشهور است . سوسی از دارالسلام بغداد بر رقه کوچیده و در آنجا ساکن شد . رقه شهر است از بلاد جزیره بر کرانه

فرات در جانب شرقی آن رود .

از سوسی روایت کرده اند قرائت را ، عرضاً و سماعاً جماعتی از قاریان سوسی روایت حدیث کرده است از عبدالله بن نمیر و محمد بن عبید و سفیان بن عیینة و ابواسامة و یحیی بن صالح الوحاظی و یحیی بن المبارک الیزیدی و دیگران .

سوسی محدثی ثقه و صدوق بود . نسائی و ابن حبان او را موثق شمرده اند .

روایت حدیث کرده اند از سوسی : ابو حاتم و ابراهیم بن متوبه و ابن ابی عاصم و مطین و اوحاتم و ابو عروة و دیگران .

در گذشت سوسی ، در شهر رقه بسال ۲۶۱ هجری در روزگار ولایت معتمد ابوعلی ، محمد بن سعید الحرائی الحافظ میگوید : سوسی در محرم آن سال در رقه جهان را بدرود گفت .

۶- نافع بن عبدالرحمن

ابورویم نافع بن عبدالرحمان بن ابی نعیم اللیثی (بالولاء) المقرئ المدنی مولی جمونته بن شعوب الشجمی .

نافع بن عبدالرحمان مدنی مولای جمونته بن شعوب الشجمی حلیف یعنی هم پیمان سیدالشهداء حمزة بن عبدالمطلب عم محمد (ص) بود . گفته اند : باعباس بن عبدالمطلب عم دیگر رسول اکرم هم پیمان بوده - شجمی نسبت بسوی بنو شجع است ، وهم من بنی عامر بن لیث .

در کنیه نافع خلاف کرده ابورویم ، ابو الحسن ، ابو عبدالرحمان و ابو نعیم هم گفته اند .

نافع ایرانی نژاد و اصالتش از اسپهان بود . او در حدود سال ۷۰ هجری ، در روزگار ولایت عبدالملک بن مروان بجهان آمد .

نافع مردی صالح و متعبد و امام دارالاجره بود در قراآت . مردم مدینه منوره پیر و قرائت وی شده و بازگشتند باختیار او .

نافع در طبقه سوم است پس از صحابه . او عالم بود بوجوه قراآت و پیروی داشت از آثار ائمه گذشته . کان محتسباً فیه دعاة .